

Radi, radi, ralla – soojakraanid valla!

■ Nii sooja detsembrit pole vist Eestis olnudki!

...vähemalt mitte 1865. aastast saadik, kui algasid täpsemad ilmapõõtmised.

Kujutage ette: detsembri (joulukuu, talvekuu) keskmine temperatuur on normist 6 kuni 10 kraadi kõrgem! Lumehangedel suusatamise asemel sumpame poris, aedades õitsevad juba mitte enam kevadlilled, vaid päris suvised võorasemad. Hooldsad aednikud pügasid aga pühade eel mured. Vaat seda pole varem küll kuulnud!

Rekord sai pika puuga

Ootasin põnevusega kuu ja aasta kokkuvõtteid. Ja ei tulnud pettuda: detsembri keskmiseks õhusoojuseks arvutati EMHIs rekordiline $+3,8^\circ$, mis on 7° rohkem, kui keskmine ette näeb.

Mida aga tegi terve aasta 2006, selle jätkas järgmise nädala Maalehe lugejate üllatamiseks.

Kuna terve riigi keskmist pole üle poole sajandi välja rehkendatud, siis toome võrdluseks andmed Tartu kohta. Senine detsembri soojarekord pärines siin aastast 1972, mil saadi kuu keskmiseks $+1,4^\circ$, sellele järgnesid 1932. ja 1960. aasta 1,3 kraadiga.

Tänavune jõulukuu pani aga neile tulemustele pika puuga ära, nagu spordi-reporterit ütleksid. Uus rekord on nüüdsest $+3,3^\circ$ (aastate 1961–1990 keskmine ehk norm on $-4,1^\circ$).

Tipptulemusena läheks kirja vast ka esimese kümmepäevaku näit $6,9^\circ$ (norm – $2,3^\circ$, senine rekord 2000. aastast $5,3^\circ$).

Eripäraseks tegi detsembri alguse veel see, et ööd olid väga soojad, vahel isegi päevadest soojemad. Ja et miinuskraadid algasid alles pärast 17. kuupäeva!

Siis tuli ka lumesadu, mis kattis paari päevaks suurema osa Eestist. Paksema valge vaiba sai Harjumaa ja Pandivere kõrgustik (8 kuni 13 cm), mujale jätkus talveröömu peamiselt lõrtsi kujul.

Jõulude paiku oli pea kõikjal juba plats puhas, s.t maa jälle must või roheline. Kuu ja aasta viimasel päeval võis lumeriismeid näha metsade all vaid tükati.

Kokkuvõttes oli detsember kõige jahe-dam Pandivere kõrgustikul (Väike-Maarjas $2,7^\circ$), kõige soojem aga saartel (Vilsandil $6,6^\circ$). Kuu maksimumtemperatuuriks, ühtlasi uueks soojarekordiks kinnitati Valgas 6. kuupäeval mõõdetud $11,9^\circ$ (Naissaa-rel 1986. aastal mõõdetud $12,3^\circ$ ei ole leidnud ametlikku tunnustamist).

Sadas kõike

Sademeid tuli detsembris kõikvõimalikul kujul: lumena, lobjakana, vihmana. Lumevaesel jõuluajal oli rahvas õnnelik, kui ladiristas lõrtsigi. Ka Evelin Ilves mainis uue aasta teleusutluses, kuidas ta rõõmustas, kui aasta viimasel päeval sadas seda Mulgimaale ja veel kahel korral.

Detsembri keskmiseks sademete hul-gaks arvutati EMHIs päris normi kohane 52 mm. Lõuna pool oli kogus suurem – Valgas 68 mm, saared jäid kuivemaks (Vilsandil vaid 21 mm).

Mõlemal tähtsal päeval – jõululaupäeval ja vana-aastal – sadas vihma, õhusooja oli 24. kuupäeva õhtul nullist kuni kuue plusspügalani, aasta vahetuse momendil aga $+0,1$ kraadist Väike-Maarjas kuni 5,5 kraadini Sõrves.

Veel tuleks ära mainida, et aasta lõpp oli päris päikseline. Seda otseses mõttes: kuu teises pooles paistis päikest ligi kaks korda rohkem kui tavaliselt. Ja kardetud uputust kuu keskel ei tulnud – torm mängis vembu seekord merefüüsikuile.

Ilmast mujal...

Mujal maailmas nii kergesti ei pääsetud. Rootsi ja Norra said kaks korda päris kõvasti tormidest rappid. USA loodeosas möllas viimase kümnendi tugevaim maru, mis jättis üle 1,5 miljoni majapidamise elektrita. Palju inimesi sattus haig-lasse, sest said vingumürgituse elektrigeneraatorite kasutamisel.

Filipiinid kannatasid kahe taifuuni läbi (kokku oli neid kahe kuu jooksul aga neli!), maalihetes hukkus ligi tuhat elanikku.

Tormine oli ka kosmoses: vähemalt neljal päeval esines magnetorm, väga tugev oli see 15. detsembril.

...ja muiste

Sada aastat tagasi oli jõulukuu Tartus parajalt külm ($-4,6^\circ$) ja sajune (46 mm).

Postimehele kirjutati:

Valgast. 29. novembrist saadik on meil hää saanitee. Halva tee pärast oli põletispuu kalliks läinud, sest et vähe sisse toodi, kuna puu aiast ainult kõdunenud puud saada oli.

Liibavist. Mõne päeva eest sõitis Liibavist aurulaev “Kuronja” Stettini poole välja. Ilm oli tormine, meri laenetas kangesti. Korraga nägivad laevamehed üht väikest paati laenetega võitlevat. Kapten andis käsu merehädalistele abi anda. Raske töö järele läks korda paadis olivad laeva päale võtta. Õnnetumad olivad öösel hukkaläinud Rostoki laeva “Goehrke” madrused.

Vigalast. Nii palju linu, kui sel aastal, ei teata mõni hää aastakümme saanud olevat.

Mis tähendab kohanimi Paide? See nimi on sõnast paju saanud ning elukohta tähendab, kus vanasti pajud kasvasivad või praegugi veel kasvavad. (F. Kuhlbars).